

טשכמר נעמי ומתתיהו (מתי)

עטרות 1921 - הזיכרון הראשוני שלי, הוא של ילדה בת 5 שנים. יום אחד בשנה זו הודיעו לנו ההורים, מאשה ושלמה פיינשטיין כי אנו עוברים לבית חדש. עזבנו את טבריה, מבחינתי, ליעד לא ידוע. אני זוכרת רק את הדרך שעשינו מירושלים לעטרות כאשר דודי, מרדכי, בא לקחת אותנו בעגלה רתומה לסוס, עליה העמסנו את מטלטלנו (שמיכות, בגדים, כלים...) ומעל החפצים ישבנו כל ילדי המשפחה (יוסף, שמואל, אסתר, שולמית ואני). הדרך הייתה ארוכה וממושכת. התמונה החרוטה בזיכרוני על המפגש הראשוני עם עטרות: שדה ענק עם צמחיה מאוד גבוהה וקוצנית.

משפחתי הייתה המשפחה הראשונה ביישוב - שאר המתיישבים היו רווקים (כמו גם שני דודי: מרדכי ודניאל פיינשטיין). אם זכרוני אינו מטעני הרי שאת הלילה הראשון העברנו בכפר הערבי "קלנדיה" הסמוך לעטרות. היה זה כפר ידידותי שעזר לנו לאורך כל הדרך, במיוחד זכור לי, סעיד, ששימש לנו מעין "סבא" - איש טוב לב שדאג לכל מחסורנו ואף הציל אותי ממוות בטוח בהיותי בת 16.

תוך ימים ספורים בנו את הצריף הראשון ביישוב. משפחתי קיבלה חדר, בו גרנו 7 נפשות. בחדר הסמוך התגוררו סבי וסבתי שהגיעו מאוחר יותר ובשאר החדרים התגוררו שאר הרווקים. הצריף היה פשוט ודל - ללא ריצוף, חשמל או מים. הבניה הבאה הייתה - לולים - אך מכיוון שהעופות טרם הגיעו, עברנו אנו לשם כי הבניה הייתה מאבן. עברו מספר שנים עד שהיישוב התרחב, המשפחה השניה שהגיעה הייתה משפחת לוינסקי עם שני ילדים ולאחריה הגיעה משפחת גולובוב וכך גדל היישוב ונוספו עוד ועוד ילדים. גם מורה הגיעה למושב - לאה שמה שמאוחר יותר נישאה לבן המושב - אברהם ים-שחור והקימו משפחה, הם עזבו את עטרות בשנת 1932.

צורת הבניה הייתה מעגלית כאשר הצריף הראשון היה במרכז וסביבו בתי החברים. לימים הפך הצריף למחסן וספרייה. תפקידו של אבי היה לנסוע פעמיים בשבוע לעיר העתיקה כדי לקנות מצרכים ליישוב. היות וקמח היה מצרך נדיר ויקר נאלצנו לאכול סובין... אני זוכרת את בניית תנור האבן הראשון ששימש לאפיית לחם - היה זה תפקידה של אמי, להיות אופת הכפר... תפקידנו כילדים היה ללכת לכפר הערבי ולהביא חתיכות בצק (כי שמרים לא היו) ולאסוף עצים להסקת התנור. ילדותנו הייתה מאושרת אך הייתה מלווה בקשיים רבים - היינו הולכים יחפים ובחורף עדיין לבשנו בגדים ללא שרוולים. עברו שנים עד שניבנה הגן ובית הספר בעטרות, עד כיתה ו' למדנו עם המורה מיכאל, ובכיתה ז'-ח' אחותי שולמית ואני נסענו ללמוד בבית ספר בירושלים - למל.

1927 : זכורה לי היטב. הייתי כבר בת 11 שנים - אחותי אביבה נולדה.

1932 : כאשר הייתה אביבה בת 5 ואני בת 16 - יצאנו לטייל ברגל ביישוב ומכונית נהוגה בידי נהג ערבי נסעה בעקבותינו במטרה לדרוס אותנו - אביבה נהרגה במקום. במשפט שנערך בחסות המנדט הבריטי - נמצא הנהג אשם אך אנו לא קבלנו כל פיצוי, וכך אחותי אביבה "חנכה" את בית הקברות ביישוב.

באותה שנה הייתה רעידת אדמה בארץ - העיר צפת נפגעה. עטרות הפכה למושב עובדים. היו בה רפתות - הפרות הובאו מהולנד, לולים, פלחה - התוצרת נשלחה ל"תנובה". מים לא היו בעטרות, נאלצנו להביא את המים בחבית רתומה לעגלה מספר פעמים ביום מן הכפר הערבי שהיה מרוחק מאתנו כ-3 ק"מ (סמוך לרמאללה) - אנו קנינו את מימינו מערבי בשם סכנדר. בשנת 1928 החלו בבניית בור המים הגדול בעטרות - ליד בית הקברות ואליו חיברו צינורות "מעין פארה" וכך לא הצטרכו לנסוע לכפר הערבי ושאבנו את מימינו אנו. מספר שנים אחר כך כבר היו ברזים בבתי החברים וגם חשמל.

את מתי, בעלי, הכרתי בעטרות. הוא הגיע בתור פועל חקלאי לאחר שסיים את מקוואה ישראל - בהיותו בן 17 שנים וקיבל עבודה אצל משפחת שינקין. כעבור שנה וחצי לערך, בהיותי בת 18 - נישאנו. זו הייתה החתונה הראשונה ביישוב - חנוכה, נר שליש, 1933. החופה נערכה ביום שישי, הרב הגיע במיוחד מנוה-יעקב ובמוצאי שבת נערכה מסיבת הכלולות. החתונה הייתה מרשימה ביותר - הגיעו לחתונה אנשים מקרית-ענבים ואוטובוס מלא מירושלים שכן אבי ואחי יוסף עברו ב"תנובה" והזמינו כמעט את כל המפעל. עד היום אנשים מזכירים את החתונה שנמשכה עד אור הבוקר מלווה בריקודים ושמחה רבה.

ההורים של מתי קנו לנו משק בעטרות, היות והיינו זוג הצעיר והטרי ביותר וביתנו היה מטופח לעילא ולעילא נהגו החברה להיפגש אצלנו לאחר יום עבודה לעריכת קומזיצים ומסיבות ריקודים.

הייתה זו תקופה נהדרת של חברות, שמחת חיים ועבודה קשה - אני זוכרת את החברה הצעירים: איציק, יונה, תמר, אסתר, יוסף, אבינעם...

1934 : בשנה זו, 15 בנובמבר, נולדה בתנו הבכורה, עופרה. עוד ארבעה תינוקות נולדו באותה שנה: יעקב שליט, רות לויט, רוחה בקמן, נעמי שטראוס. לאה גולוביניצקי הייתה המורה של עופרה והיא זו אשר בחרה ליישוב את שמו "עטרות" שעד אז נקראה קלנדיה - בגלל קירבתו לכפר הערבי. לאה בחרה בשם זה כי אמרה: "עטרת הרים מסביב לה". משך שנים סבלנו מפרעות הערבים. בשנת 1938 - נסע אחי, שמואל, יחד עם אברהם גולוב לסגור את השיבר של צינור המים שזרם לעטרות מהכפר "עין פארה" - בדרכם חזרה, מכונית ערבית מבית חנינא ירדה והרגה את שניהם.

בשנת 1939 - נולדה בתנו השנייה, זיוה, יחד עמה גדלו: רבקה, נחמה ורותי.

בשנת 1940 - נישאה אחותי אסתר לבנימין בן-זאב שהיה מפקד הנוטרים בעטרות.

בשנת 1945 - הובאו לעטרות ילדים יהודים מסוריה לאחר נדודים קשים וכל בית משפחה קיבל ילד/ילדה למשמרת עד לבוא הוריהם.

בשנת 1948 - הפינוי - עם פרוץ המלחמה הועברו כל הנשים, הילדים והזקנים לירושלים ורק הגברים נשארו לשמור על המשק.

אז החליט מתי, שדי, נעבור לגור בעיר, בתל-אביב שם אני גרה עד עצם היום הזה - אך לבי, זכרונותי ושנותי המרתקות עדיין במושב עטרות. אנו מבקרים הרבה במושב "בני עטרות",

עמותת חורשת עפרות

חוגגים יחד את הבאת הביכורים. שם יש לי עדיין חברים ומשפחה - ושם קבור מתי, שנפטר בערב ראש השנה תשנ"ה לצד קברו של אבי - שלמה פיינשטיין.